

دستورالعمل درس پژوهی

ویژه معلمان دوره ابتدایی»

مراحل درس پژوهی*

۱- تبیین مساله و انتخاب موضوع :

- دانش آموزان در درک کدام مباحث و دروس مشکل دارند؟
- یافتن روشی برای انتقال یک مفهوم جدید در کلاس درس
- مساله می تواند یک سوال جزئی مانند بهبود (فهم دانش آموزان از چگونگی جمع کردن کسرهایی با مخرج نامساوی باشد).

۲- برنامه ریزی درس پژوهی:

- ضرورت و اهمیت پرداختن به موضوع (از طریق درس پژوهی)
- کاربردهای عملی و نظری
- تهیه و تدوین الگوی طرح درس (مبتنی بر روش های فعال تدریس)
- تعیین اعضای گروه (۳ نفر) و وظایف و مسئولیت
- امکانات مورد نیاز برای مجری درس، زمان انجام فیلمبرداری، تعیین دبیر تیم و...
- تهیه طرح درس توسط گروه

۳- آموزش درس بر اساس برنامه و طرح درس تنظیم شده انجام گردد.

- تعیین تاریخ تدریس ، نشستن معلمان هنگام تدریس در عقب کلاس

- انجام فیلمبرداری توسط یک نفر

- یک نفر تدریس معلم را براساس طرح درس تعیین نظارت می‌کند.

- یک نفر واکنش ها ، عملکرد دانش آموزان را زیر نظر دارد و ضمن تهیه گزارش میزان علاقه و فعالیت های آنان را زیر نظر دارد .

۴- ارزشیابی تدریس و بازتاب تاثیر آن در برنامه ریزی مجدد درس :

ابتدا معلم مجری طرح در مورد تدریس خود و چگونگی اجرای درس و مسائل عمده آن صحبت می نماید . در ادامه معلمان عضو گروه با دیدی انتقادی درباره ی قسمت هایی از درس که از نظر آنان مشکل داشته است صحبت می نمایند . لذا تمرکز بر درس می باشد نه معلمی که آن را تدریس نموده است . درس محصول گروه است و همه اعضا در مورد نتیجه برنامه خود احساس مسئولیت نموده و در واقع از خود انتقاد می کنند . دبیر تیم تمام نقطه نظرات را یادداشت می نماید.

۵- تجدید نظر در تدریس :

معلمان گروه درس پژوهی با توجه به مشاهدات و بازخوردهادر درس تجدید نظر می کنند. (مواد آموزشی ، فعالیت ها ، سوال ها و...)

با یک سوال اساسی چگونه می توان برنامه ها را بهتر اجرا کرد ؟

با توجه به مشاهدات و یادداشت های معلمان ، واکنش های دانش آموزان و نظرات معلم مجری ، در طرح درس تجدید نظر می شود .

ممکن است طرح درس (روش تدریس ، فعالیت ها ، سوال ها، مسائل مطرح شده ، مواد و رسانه انتخاب شده یا همه اجزای درس) تغییر کند تا در دور بعد تدریس ، نتایج بهتری به دست آید .

۶- آموزش درس تجدید نظر شده :

درس تجدید نظر شده یک بار دیگر با رفع نواقص و بر اساس اصلاحات انجام شده تدریس می گردد.

(تدریس نهایی)

این تدریس ممکن است توسط همان معلم و در همان کلاس یا توسط یکی دیگر از اعضای گروه و در همان کلاس یا در مکانی دیگر تدریس شود .

در این مرحله اعضای شورای معلمان نیز می توانند در تدریس حضور داشته باشند .

۷- ارزشیابی و بازاندیشی سوال :

در این مرحله می شود که چیزی از درس پژوهی و اجرای آن آموخته شد ؟

یادگیری و فهم دانش آموزان و مساله ای که به خاطر آن پژوهش انجام شد ، بررسی می شود و تیم از خود می پرسند تا چه اندازه خوب عمل کردیم . بطور کلی میزان تحقق اهداف بیان می شود .

در این مرحله ممکن است از افرادی مانند معلمان مجرب ، مولفان کتب درسی، اساتید دانشگاه ، انجمن های علمی مرتبط با موضوع درس پژوهی دعوت به عمل آید . همه اعضای شورای معلمان به همراه یک فرد متخصص خارج از مدرسه تدریس را نقد و بررسی و تغییراتی پیشنهاد می کنند .

۸- سهیم شدن در نتایج و دستاوردها :

نوشتن گزارش پایانی (تشریح فرایند درس پژوهی و یافته ها همراه با مستندات ، گزارش ها ، فیلم ها ، عکس ها، صورت جلسات، نقطه نظرات معلمان و دانش آموزان و اولیا)

بازدید های افراد متخصص و مسئولین ؛ بازدید های معلمان از مدارس یکدیگر ؛ تبادل تجربیات

- فرم(ب) توسط گروه درس پژوه تکمیل خواهد گردید.و الزامی می باشد.

فرم (الف) : گزارش معلمان ناظر بر تدریس

موارد مثبت :

موارد قابل تجدید نظر :

نام و نام خانوادگی ناظر :

فرم (ب) : جمع بندی معلمین ناظر (تیم جشنواره الگوهای مناسب تدریس)

موارد مثبت :

موارد قابل تجدید نظر :

موارد پیشنهادی در صورت تکرار تدریس:

نام و نام خانوادگی معلمین ناظر (اعضای تیم) :

۱ - پایه تدریس..... آموزشگاه ناحیه /منطقه.....

۲ - پایه تدریس..... آموزشگاه ناحیه /منطقه.....

۳ - پایه تدریس..... آموزشگاه ناحیه /منطقه.....

تاریخ ، مهر و امضای آموزشگاه مجری

کلیات و نحوه ی اجرا :

۱- جشنواره درس پژوهی برای شش پایه و کلاس چند پایه دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ به شرح زیر اجرا می شود :

ردیف	پایه	ماده درسی
۱	اول	فارسی
۲	دوم	علوم
۳	سوم	ریاضی
۴	چهارم	تعلیمات اجتماعی(جغرافی)
۵	پنجم	ریاضی
۶	ششم	علوم
۷	چندپایه	براساس دروس ۶ پایه می توانند ارائه فعالیت نمایند.

- معلمان علاقمند به شرکت در جشنواره می توانند در قالب یک تیم سه نفره شامل (طراح سناریو ، طرح تجهیزات و رسانه ها و مجری تدریس) به تولید سناریو و اجرای عملی تدریس بپردازند .

۳- نقش هریک از اعضای تیم به شرح زیر می باشد :

* طراح سناریو (با تاکید بر الگوها و روش های فعال تدریس) :

همکاران گرامی که در زمینه ی طراحی و انتخاب الگوها و روش های فعال تدریس موضوع مورد نظر در هر پایه توانمند می باشند ضمن هم فکری و هماهنگی با دیگر اعضای تیم با تدوین و طراحی سناریو در جهت حضور گروه در جشنواره الگوهای مناسب تدریس مشارکت خواهند داشت .

* مدیر رسانه(معلم ناظر و طراح تجهیزات و رسانه های متناسب با موضوع تدریس جشنواره) : به منظور تقویت روش های نوین تدریس از جمله روش تدریس چند حسی (مختلط) و ... که منجر به هدایت یادگیری از

طریق تمام حواس خواهد شد همکاران علاقمند و آگاه در زمینه ی تجهیزات و وسایل کمک آموزشی از جمله رسانه های مبتنی بر IT ضمن پی گیری تدوین سناریو در امور رسانه ای فرآیند تدریس مشارکت خواهند داشت .

* مجری تدریس (با تاکید بر اجرای الگوها و روش های فعال تدریس در کلاس درس) : همکاران علاقمند و توانمند در زمینه ی اجرا و انجام ارزشیابی متناسب با موضوع تدریس ضمن پی گیری تدوین سناریو ، در اجرای تدریس به صورت عملی و در کلاس واقعی مشارکت خواهند داشت .

*از آن جا که شیوه نامه ی جشنواره درس پژوهی بر اساس خرد جمعی و تفکر گروهی تدوین گردیده است ، انتظار می رود انتخاب موضوع تدریس در هر پایه ، انتخاب الگوهای و روش های مناسب ، انتخاب رسانه ها و تجهیزات آموزشی ، انتخاب ابزارهای ارزشیابی و ... براساس کارگروهی صورت پذیرد .

۴- هیچ گونه محدودیتی در انتخاب اعضای تیم به لحاظ اشتغال در یک آموزشگاه یا در یک پایه نمی باشد .

۵- تدریس در کلاس درس با حضور اعضای تیم و دانش آموزان صورت می پذیرد ، که دانش آموزان در نقش فراگیر و اعضای تیم در نقش مجری تدریس و ناظرین بر اجرا خواهند بود . در این شیوه مجری ، اجرا کننده فرایند تدریس و ناظرین (طراح سناریو و مدیر رسانه) مسئول ثبت گزارش از کیفیت و تاثیر الگوها و روش های پیشنهادی (طراح سناریو) و رسانه های ارائه شده (مدیر رسانه) در فرم پیوست الف خواهند بود .

در پایان ۳۰ دقیقه ی تدریس ضمن تکمیل یک نمونه فرم پیوست الف جهت ثبت گزارش از اجرای تدریس توسط مجری، ناظرین طی نشست ۱۵ دقیقه ای به جمع بندی گزارشات خود پرداخته و ضمن تکمیل فرم پیوست ب گزارشی از فرآیند تدریس به داوران ارائه خواهند داد .

لازم به ذکر است ، تکمیل فرم های الف و ب و تحویل فرم ب به داوران ضروری است و در فرم امتیاز بندی بند خاص لحاظ گردیده است .

۶- شایسته است کلیه تجهیزات فرآیند تدریس در قالب تیم از تولیدات اعضای تیم باشد.

۷- مناطق در برگزاری کارگاه های آموزش سناریو نویسی و درس پژوهی برنامه ریزی های لازم را بنمایند .

۸- اطلاع رسانی دقیق و به موقع بر طبق شیوه نامه ارسالی توسط کارشناسان محترم صورت پذیرد .

۹- مستند کردن اثر از طریق فیلمبرداری:

- گروه درس پژوهی باید جریان تدریس و اقدامات راجع به نقد و گفتگوی گروه خود را به تصویر کشیده و در قالب DVD در اختیار ارزیابان منطقه قرار دهد.

- با توجه به این که فیلم های گردآوری شده تحت عنوان بانک اطلاعاتی تدریس پایه های مختلف تحصیلی دوره ی ابتدایی درآرشیو گروه تکنولوژی و گروه های آموزشی دوره ی ابتدایی جهت استفاده همکاران نگهداری خواهد شد و داوری آثار از روی فیلم های ارسالی خواهد بود توجه به نکات زیر در اجرای فیلمبرداری لازم می باشد :

- رعایت اصول اخلاقی و مذهبی از جمله پوشش مناسب و ...

- ضبط اجرای تدریس همکاران بر روی فیلم DVD صورت پذیرد .

- دوربین در زمان فیلمبرداری ثابت ولی در صورت ضبط مواردی که نیاز به حرکت دوربین می باشد (فعالیت گروهی و ...) با هماهنگی قبلی آموزگار و فیلمبردار مشروط بر این که حرکت آن موجب مزاحمت و حواس پرتی دانش آموزان نگردد، امکان پذیر می باشد.

- عدم استفاده از میکروفن دوربین و بکارگیری میکروفن متصل به دوربین (سیار و ...) جهت ضبط صدا و بالا بودن کیفیت صوتی فیلم در امر داوری.

- عدم استفاده از میکس ، افکت، تیتراژ و هر موردی که فیلم را غیر واقعی نمایش می دهد.

- مدت زمان تدریس ۳۰ دقیق می باشد.

- از صحنه های مهم تدریس و تعاملات دانش آموزی و معلم به نحو مطلوب فیلمبرداری آموزشی صورت پذیرد.

۱۰- معلمان گرامی در کلاس های چندپایه نیز در قالب یک گروه سه نفره می توانند با محوریت یک درس ارائه فعالیت نمایند . شایان ذکر است طراحی آموزشی در کلاس های چند پایه حتما به صورت تلفیقی باشد ، (یکی از درس های مذکور به صورت محور و یک درس فرعی به صورت دلخواه در کنار آن لحاظ گردد.)

«چگونگی تدوین گزارش کتبی در درس پژوهی»

* صفحه عنوان

* صفحه بسم ا..

* صفحه تقدیم

* صفحه تقدیر

* چکیده

* فهرست مطالب

فصل اول

* مقدمه

* تعریف و تبیین مسأله و توصیف چالش های موجود و تعیین وضعیت مطلوب (مشکل موجود)

* تعیین ضرورت و اهمیت موضوع

* تعیین اهداف (اهداف کلی - جزئی - رفتاری و ...)

* تعیین سوالات درس پژوهی (تبدیل اهداف به سوالات پژوهشی)

فصل دوم

- توصیف ویژگی های طرح درس (سناریو)
- نحوه ی اجرا (سناریوی آموزشی)
- چالش های فرا روی گروه و راهکارهای گروه برای مقابله با آن ها

- زمانبندی نحوه اجرا (تعیین زمان اختصاصی به مراحل تدریس)
- نحوه تقسیم کار (تعیین وظایف محوله به افراد گروه)
- روش تعیین اثر بخشی نتایج اجرای درس پژوهی
- ابزار و امکانات مورد نیاز گروه
- ارزشیابی اجرای طرح درس اول (نتایج حاصل از تدریس)

فصل سوم

- توصیف و ارزیابی طرح درس اول
- داده های پژوهش حاصل از تحلیل طرح درس اول
- نظر نهایی گروه درباره نحوه اجرا
- پاسخ به سوالات پژوهش
- اجرای طرح درس دوم (در صورت داشتن نواقص در اجرای اول)

فصل چهارم

- توصیف ویژگی های طرح درس دوم
- داده های پژوهش (حاصل از تحلیل طرح درس دوم)
- نظر نهایی گروه درباره نحوه اجرا
- پاسخ به سوالات پژوهش

فصل پنجم

- ارزشیابی طرح درس دوم
- داده های پژوهش (حاصل از طرح در اول و دوم)
- نظر نهایی گروه درباره نحوه اجرا
- پاسخ به سوالات پژوهش
- جمع بندی نهایی گروه
- بیان محدودیتها
- پیشنهادات

